

Djurägares och djurhälsopersonals uppfattning av djurs stress vid klinikbesök

---

Emiranzia Barlari Olsson och Isa Edfors

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Djursjukskötarprogrammet
Uppsala 2026

Djurägares och djurhälsopersonals uppfattning av djurs stress vid klinikbesök

Perceptions of animal stress among pet owners and animal health professionals during clinic visits

Emiranzia Barlari Olsson och Isa Edfors

Handledare:	Anna Eriksson Svensson, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för kliniska vetenskaper, djuromvårdnad
Examinator:	Felicia Palm, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för husdjurens biovetenskaper, anatomi och fysiologi
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i djuromvårdnad
Kurskod:	EX0994
Program/utbildning:	Djursjukskötprogrammet
Kursansvarig inst.:	Institutionen för kliniska vetenskaper
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2026
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Nyckelord:	djurhälsopersonal, djurägare, hundar, katter, klinikbesök, stress

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakultet för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för kliniska vetenskaper
Djuromvårdnad

Sammanfattning

Det är vanligt att hundar och katter upplever stress vid veterinärbesök och det är därför viktigt att kunna göra en korrekt bedömning av djurens stress. I nuläget saknas det kunskap om ifall djurhälsopersonal och djurägares bedömningar av djurs stress vid klinikbesök skiljer sig åt. Därav var syftet med studien att undersöka hur djurägare respektive djurhälsopersonal uppfattar stress hos hundar och katter under besök på veterinärklinik.

Studien använde en kombinerad metod av observationer vid nio poliklinikbesök (4 katter och 5 hundar) som utfördes på Universitetsdjursjukhuset i Uppsala, samt pappersenkäter som besvarades av både djurägare och djurhälsopersonal i direkt anslutning till besöken. Enkäten innehöll bland annat frågor om hur stressat djurägaren och djurhälsopersonalen upplevde djuret på en skala från 1 till 5, samt vilka stresstecken de observerade hos djuret under besöket. Observationerna gjordes för att kunna identifiera yttre faktorer under besöksförloppet som eventuellt påverkade patientens stress.

Resultatet visade ingen större skillnad mellan hur djurägare och djurhälsopersonal skattade stressnivån hos djuren (skala 1–5). Däremot sågs en skillnad mellan parterna i förmågan att identifiera specifika stresstecken, där djurhälsopersonalen i majoriteten av fallen noterade fler och mer varierande stresstecken hos djuren än djurägarna. En skillnad mellan djurägare sågs också beroende på deras erfarenhet av djurägande, där djurägare med lång erfarenhet av djurägande identifierade fler stresstecken. Det sågs även att yttre faktorer hade en påverkan på djurens stressnivå, exempelvis var höga ljud utanför undersökningsrummet i flera av fallen förknippat med en högre stress hos djuret.

Skillnaderna och sambanden som observerades i studien är endast deskriptiva och kan inte användas för att dra några generella slutsatser. Däremot visade resultatet i studien att djurägare i vissa fall identifierade färre stresstecken hos sitt djur än djurhälsopersonal vid poliklinikbesök, vilket tyder på att det kan finnas en kunskapslucka hos djurägare när det gäller tolkning av djurs subtila stresstecken. Det kan därför finnas ett värde i att försöka utbilda djurägare vidare kring just stress och olika stresstecken, detta för att främja djurens välfärd och säkerheten på veterinärklinik.

Nyckelord: djurhälsopersonal, djurägare, hundar, katter, klinikbesök, stress

Abstract

It is common for dogs and cats to experience stress during veterinary visits, and it is therefore essential to be able to accurately assess the animals' stress levels. Currently, there is a lack of knowledge regarding whether the assessments of animal stress made by veterinary staff and pet owners during clinic visits differ. Consequently, the purpose of this study was to investigate how pet owners and veterinary staff perceive stress in dogs and cats during visits to a veterinary clinic.

The study used a mixed-methods approach consisting of observations during nine outpatient visits (4 cats and 5 dogs) conducted at the University Animal Hospital in Uppsala, as well as paper questionnaires completed by both the pet owner and the veterinary staff immediately following each visit. Respondents (pet owners and veterinary staff) rated the overall stress level of the animal during the visit on a five-point scale, from 1 (not stressed) to 5 (very highly stressed), and reported which signs of stress they had observed in the animal. In addition, observations were carried out to detect factors during the visit that might influence the animal's stress response.

The results showed no major difference between pet owners and veterinary staff in how they scored the overall stress level of the animal (on a scale of 1–5). However, numerical differences were observed between the parties regarding their ability to identify specific signs of stress; in the majority of cases in this study, the veterinary staff noted more and a wider variety of stress signs in the animals than the pet owners did. Descriptively, a variation was also observed among pet owners depending on their years of experience with pet ownership, where owners with extensive experience in pet ownership were found to identify a higher number of stress signs. Additionally, external factors appeared to influence the animals' stress levels; for instance, loud noises outside the examination room seemed to be associated with higher animal stress in several cases.

Differences and correlations in the study are solely descriptive and cannot be used to draw any general conclusions. However, it did show that in certain cases, pet owners identified fewer signs of stress in their animals than animal healthcare staff did during outpatient clinic visits. This suggests that there may be a knowledge gap among pet owners when it comes to interpreting subtle signs of stress in animals. Therefore, there may be value in further educating pet owners specifically about stress and various signs of stress, in order to promote animal welfare and safety at veterinary clinics.

Keywords: animal health personnel, animal owners, cats, dogs, stress, veterinary visit

Innehållsförteckning

Figurförteckning	7
Förkortningar	8
1. Inledning	9
2. Syfte och frågeställning	10
2.1 Syfte	10
2.2 Frågeställning	10
3. Bakgrund	11
3.1 Stress på veterinärklinik	11
3.2 Tecken på stress hos hundar och katter	11
3.3 Bedömning av stress	12
3.4 Djurägares uppfattning av sitt eller andras djur	13
3.5 Antropomorfism	14
4. Material och metod	16
4.1 Litteratursökning	16
4.2 Observationsstudie	16
4.3 Enkätstudie	17
4.4 Sammanställning av data	18
5. Resultat	19
5.1 Observationsstudie	19
5.2 Enkätstudie	21
5.2.1 Djurhälsopersonalens bedömningar	21
5.2.2 Djurägarnas bedömningar	23
5.3 Sammanfattning av enkätstudien och observationsstudien - besöken i helhet	24
6. Diskussion	28
6.1 Metoddiskussion	28
6.2 Resultatdiskussion	30
6.3 Framtida studier	32
7. Konklusion	34
Referenser	35
AI utlåtande	38
Bilaga 1	39
Bilaga 2	40

Figurförteckning

Figur 1 - Antalet hundar och katter i studien per besöksorsak; subkutan injektion, blodprov, stygntagning eller blodtrycksmätning.....	19
Figur 2 - Observatörernas uppfattning av djurägarens sinnesstämning under besöket. ...	20
Figur 3 - Observationer under besöket, fördelat på hund och katt.	20
Figur 4 - Antalet hundar och katter i varje åldersgrupp; 1–3 år, 4–9 år och 10+ år.	21
Figur 5 - Djurhälsopersonalens gradering av djurets stressnivå på en skala 1–5.	22
Figur 6 - Antalet olika stresstecken observerade av djurhälsopersonalen under besöken.	22
Figur 7 - Djurägarnas gradering av djurets stressnivå under besöket på en skala 1–5, fördelat på djurägare med 0–10 års erfarenhet av djuräggande och djurägare med 10+ års erfarenhet av djuräggande.	23
Figur 8 - Antalet olika stresstecken observerade av djurägarna under besöken, fördelat på djurägare med 0–10 års erfarenhet av djuräggande och djurägare med 10+ års erfarenhet av djuräggande.....	24

Förkortningar

BCS	Body condition score
FAS	Fear anxiety stress
HPA-axeln	Hypotalamus-hypofys-binjure-axeln
UDS	Sveriges lantbruksuniversitets universitetsdjursjukhus

1. Inledning

Veterinärbesök har visats vara en betydande stressfaktor för sällskapsdjur. Det sågs exempelvis i en studie av Mariti et al. (2017) där majoriteten av hundar uppvisade tydliga stresstecken i samband med besök på klinik. Liknande har även observerats gällande katter vid klinikbesök. Caney et al. (2022) fann att även när katter hanterades varsamt var klinikbesök en tydlig stressfaktor för dem. Tecken på stress identifierades vid ett flertal olika moment vid besöken, exempelvis vid transport till kliniken, i väntrummet och under den kliniska undersökningen (Caney et al. 2022).

Det finns flertalet faktorer utanför själva veterinärkliniken som kan orsaka stress hos djur. Riemer et al. (2021) lyfter bland annat fram okända lukter, förlust av kontroll samt tidigare negativa erfarenheter som generella stressfaktorer. Följaktligen kan sådana faktorer bidra till att djuret bygger upp en förväntansstress och utvecklar starka negativa associationer till klinikmiljön (Mariti et al. 2017).

Djurägares förmåga att uppfatta sina djurs stress varierar. Detta är något som Kuźniewska och Strychalski (2021) visade i en studie där hundägares förmåga att tolka bland annat stress utifrån bilder skiljde sig mellan olika grupper. Hundägare som var med i grupper på sociala medier som kretsade kring lydnad eller agility uppvisade en större förmåga att identifiera stress utifrån bilder på hundar i olika sinnesstämningar än de djurägare som inte var med i dessa grupper (Kuźniewska och Strychalski, 2021). Även kattägares förmåga att uppfatta sin katts stress varierade enligt Karn-Buehler och Kuhne (2022). I studien sågs kopplingar mellan ägarens egen stress och dennes uppfattning av kattens stress, ägare som själva var stressade var mer benägna att beskriva sina katter som stressade än de som inte var det.

Sammantaget indikerar tidigare forskning att veterinärbesök är en stressframkallande situation för både hundar och katter samt att djurägares förmåga att uppfatta djurs stress varierar. Detta understryker behovet av kunskap om djurens stressreaktioner. I nuläget finns det en brist på forskning om hur djurägare och djurhälsopersonal uppfattar djurs stress vid veterinärbesök.

Förhoppningsvis kan detta arbete bidra till fortsatta studier inom ämnet och som underlag till utbildning för djurägare och/eller djurhälsopersonal för att tidigt upptäcka tecken på stress hos hundar och katter. Detta för att förebygga och minska uppkomsten av stressade djur på klinik och därmed öka djurvälstånd.

2. Syfte och frågeställning

2.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur djurägare och djurhälsopersonal uppfattar hundars eller katters stress vid besök på veterinärklinik.

2.2 Frågeställning

1. Skiljer sig djurhälsopersonalens uppfattning om djurets stress jämfört med djurägarnas under klinikbesök och i så fall hur?
2. Påverkas djurägares förmåga att bedöma sitt djurs stress av hur lång erfarenhet de har av djurägande?

3. Bakgrund

3.1 Stress på veterinärklinik

Stress kan definieras på olika sätt. Både Lloyd et al. (2016) och Mariti et al. (2017) definierar stress som en överlevnadsmekanism och fysisk reaktion på hot. Stress påverkar inte bara kroppen fysiologiskt utan även mentalt genom att exempelvis leda till förväntansstress, det vill säga att djuret redan innan ankomst till kliniken uppvisar tecken på stress, exempelvis i hemmet när vissa rutiner görs innan avfärd eller när de är på parkeringen till kliniken (Mariti et al. 2017). Utan hänsyn till djurens stress kan det resultera i en farlig arbetsmiljö, eftersom stress hos djur kan leda till utåtagerande beteende, vilket ökar risken för bit- och/eller rivskador. Detta gör det mycket viktigt att ha stresstecken i åtanke både för personalens och djurens säkerhet (Mariti et al. 2017).

Det bör även finnas i åtanke för djurets egen läkningsprocess och immunförsvar (Lloyd et al. 2016). I artikeln av Lloyd et al. (2016) definieras stress som något som hotar eller rubbar en organisms homeostas, vilket resulterar i fysiologiska förändringar genom exempelvis aktivering av Hypotalamus-hypofys-binjure-axeln, även kallat stressaxeln eller HPA-axeln. Exempel på ytterligare fysiologiska förändringar vid stress är ökad hjärtfrekvens, blodtryck och kortisolfrisättning (Lloyd et al. 2016). Dessutom kan långvarig stress leda till försämrat immunförsvar. Det tas även upp att förändringar i HPA-axeln ofta misstas som en normal respons vid veterinärbesök och att det "bara ska vara så, för det alltid varit så" (Lloyd et al. 2016).

Bragg et al. (2015) utvärderade följande parametrar kopplade till stress; andningsfrekvens, hjärtfrekvens, kroppstemperatur och systoliskt arteriellt blodtryck via statustagningar i hundens hemmiljö samt på klinik. Skillnaderna var signifikanta, vid ankomst till kliniken ökad blodtrycket ca 16 % , hjärtfrekvensen 11 % och temperaturen <1 % hos hundarna. Majoriteten av hundarna som kom till kliniken började också hässa mer än i hemmet (Bragg et al. 2015).

3.2 Tecken på stress hos hundar och katter

Stresstecken kan delas in i olika grupper, exempelvis i aktiva tecken och passiva tecken, detta är något som Beerda et al. (1997) har studerat hos hundar. Exempel på aktiva tecken är vokalisering som ylande, pipande eller skällande, kraftigt hässjande och ökad salivering. Även stereotypier i form av exempelvis att jaga

svansen eller bita sig i flanken kan vara aktiva tecken på kronisk stress (Beerda et al. 1997). Exempel på passiva tecken är sänkt kroppshållning, slickande runt munnen och skakningar (Beerda et al. 1997). En studie av Ng et al. (2014) visade också att hundar i de flesta fall visar flertalet olika stresstecken innan de väljer ett undvikandebeteende, det vill säga att hunden drar sig undan och undviker kontakt. De tecken som ofta är tidiga indikationer på stress är subtila beteenden såsom gäspningar (Ng et al. 2014). Quaranta et al. (2007) visade att åt vilket håll hunden viftar på svansen kan indikera olika känslotillstånd. Resultatet av studien visade på att positiva stimuli leder till mer viftande åt höger medan negativa eller stressfyllda stimuli, som att möta en okänd dominant hund, leder till mer viftande åt vänster.

I en studie från 2016 av Amat et al. delades katters tecken på stress in i fem olika kategorier. Den första kategorin är minskade naturliga beteenden, vilket kan ses i form av att katten är mer inaktiv än vanligt, inte visar något intresse för lek samt slutar söka närhet och stryka sig mot människor eller andra katter. Den andra kategorin är ätstörningar, vilket syftar på matvägran eller hetsätning. Den tredje kategorin är tvångsmässiga beteenden, exempelvis psykogen alopeci, det vill säga överdrivet slickande som leder till kala fläckar, samt pica, då katten börjar äta olämpliga föremål. Den fjärde kategorin är aggression och urinmarkering, vilket innefattar aggressivt beteende och att katten börjar kissa inne för att markera revir. Den femte kategorin är övriga stresstecken som till exempel ökad vaksamhet och vokalisering. Tolkningen av katters stresstecken är ofta mer komplex i jämförelse med tolkningen av andra arters stress, menar Ellis et al. (2013). Detta på grund av deras naturliga instinkter som ensamlevande jägare. Som ensamlevande jägare har katter en skyddsmekanism som innebär att ”undvika att visa yttre tecken på svaghet, smärta eller sjukdom”, också kallat stoicism (Ellis et al. 2013). Katter undviker ofta att uttrycka aktiva stresstecken utan väljer hellre att vara helt stilla eller ”freeze” som det också kallas, vilket kan leda till att en mycket stressad katt misstolkas som lugn av sin ägare (Ellis et al. 2013). Studien beskriver också en hierarki i hur katten uttrycker stress; i första hand försöker katter hantera stress genom att undvika stressfaktorn eller gömma sig, men om miljön förhindrar flykt tvingas katten till ”freeze”. När det inte finns någon flyktväg och katten känner sig trängd kan stressresponsen i stället bli aggression (Ellis et al. 2013).

3.3 Bedömning av stress

År 2016 grundades organisationen Fear free (2026a) som arbetar för att motverka felaktig information om stress på internet. Deras syfte är att främja djurs välbefinnande genom att minska rädsla, ångest och stress hos djur, genom att

erbjuda onlineutbildningar inom området för både personal inom djurvård samt djurägare (Fear free, 2026a).

Fear free (2026b) har även skapat fear, anxiety, stress (FAS)-skalor som kan användas för att uppskatta ett djurs rädsla, ångest eller stress. Det är ett beteendeskattningsverktyg för att bedöma grad av stress och identifiera förändringar i stressnivå. Det fungerar som en poängskala 0–5, där 0–1 innebär ingen eller mild FAS, 2–3 innebär måttlig FAS och 4–5 innebär kraftig FAS. Varje punkt innehåller en beskrivning av beteenden som används för att bedöma djurets stressnivå. Tecken på FAS i dessa skalor skiljer sig mellan de olika djurslagen. Tecken på FAS hos hund i skalan är exempelvis ”hässjar”, ”lickar sig om läpparna” och ”svansen mellan benen” (Fear free, 2026b). Tecken på FAS hos katt i skalan är till exempel ”kurar ihop sig”, ”öronen platt” och ”gömmer sig” (Fear free, 2026b).

Gatehouse et al. (2025) undersökte validiteten på FAS-skalan och hur man bör använda den på bästa sätt. Veterinärer, beteendexperter, hundtränare och djurägare bedömde stress hos hundar i videor med hjälp av FAS-skalan. Datan analyserades sedan med hjälp av ”intra-class correlation coefficient” för att få ett mått på hur bra bedömningarna överensstämde. Resultatet visade att inter-bedömarreabiliteten var god och intra-bedömarreabiliteten var utmärkt (Gatehouse et al. 2025). Författarna till studien menar att oavsett tidigare vana eller kunskap hos bedömaren förväntas FAS-skalan kunna ge en god uppskattningspoäng. Däremot, att uppskatta måttlig FAS (FAS 2-3) var något som upplevdes svårare. Detta enligt både studiens statistiska analys som visade en större variation mellan bedömare samt kvalitativ analys där deltagarna själva beskrev sina upplevelser. Avslutningsvis menar Gatehouse et al. (2025) att FAS-skalan kan användas i klinikmiljö.

3.4 Djurägares uppfattning av sitt eller andras djur

Som djurägare kan det vara svårt att tolka och bedöma sitt eget eller andra djurs känslor, stress eller kroppsliga faktorer.

I studien av Kuźniewska och Strychalski (2021) deltog hundägare i en online-enkät där de bedömde hundars känslor utifrån olika fotografier. Resultatet visade att det inte fanns någon koppling mellan hur bra personen var på att bedöma fotografierna och hur länge de ägt hund eller hur många hundar de ägt. Det fanns dock en viss skillnad mellan ägare av renrasiga hundar och blandraser samt mellan olika hundraser. Ägare av renrasiga hundar och vallhundar tolkade i lägre

utsträckning en bild som att hunden uttryckte glädje och tolkade i stället oftare bilderna som stress, i jämförelse med ägare av blandras- och sällskapshundar (Kuźniewska & Strychalski, 2021). Den mest avgörande faktorn som framkom i studien var huruvida hundägaren var medlem i ”hundgrupper” på sociala medier inom exempelvis agility eller lydnad. Dessa hundägare visade en betydligt större förmåga att identifiera stress, samtidigt som de var mer försiktiga med att tolka bilderna som glädje eller skam. Slutsatsen som drogs var att erfarenhet inte var någon garanti för hundägarens förståelse för hundens känslor utan det beror mer på hundägarens eget intresse.

Karn-Buehler och Kuhne (2022) undersökte hur kattägare uppfattade stressen hos sina katter vid veterinärbesök. Studien bestod av en online-enkät med 889 svar där 88,7% av ägarna uppfattade sin katt som stressad under veterinärbesök generellt. Lite drygt hälften av kattägarna uppgav även att de själva var stressade under besöket. Studien såg även att sannolikheten att katten tolkades som stressad ökade 83 gånger om djurägaren själv var stressad. Detta kan leda till ytterligare stress för katten då de är mycket känsliga för ägarens signaler (Karn-Buehler och Kuhne, 2022). Studien visade även att kattägarna hade svårt att tolka subtila stresstecken hos sina katter, men att de hade förmågan att tolka tydliga eller reaktiva tecken.

Svårigheter ses även i andra situationer, exempelvis i en enkätstudie av Blanchard et al. (2023) där djurägares bedömning av sitt djurs body condition score (BCS) och vikt undersöktes. Resultatet av studien visade att 24 % av kattägarna underskattade sina katters vikt samt att 27% hundägarna underskattade vikten hos sina hundar. En av orsakerna kan vara att djurägarna saknar allmän kunskap om hur en normal kroppsform ser ut, utfodringsvanor och motion (Blanchard et al. 2023). Studien drar slutsatsen att det är en stor kunskapslucka hos djurägare och deras uppskattning av sina djur vikt, ett problem som kan vara avgörande för djurets hälsa och välmående.

3.5 Antropomorfism

En annan faktor som skulle kunna påverka bedömning av stress hos djur är antropomorfism. Begreppet innebär att människan tillskriver djur mänskliga egenskaper (Mota-Rojas et al. 2021). Antropomorfism är något som djurägare ofta använder för att beskriva sina djur enligt Horowitz (2009). Artikeln av Mota-Rojas et al. (2021) tar upp ett flertal olika situationer då djurägare förmänskligar sina djur, exempelvis genom att klä på dem endast för utseendets skull. Artikeln nämner även hur detta påverkar djurens välmående exempelvis då djurägarens

avsikter inte riktigt speglar djurets faktiska behov. Förmänskligande kring ansiktsuttryck och kroppsspråk kan leda till misstolkningar som kan ha både konsekvenser för djuret, djurägare och personal på veterinärklinik (Mota-Rojas et al. 2021). Exempel på detta är då djurägare tror att en hund som sänker huvudet efter ett oönskat beteende känner "skam" eller "skuld", även om detta mer troligt är ett tecken på underkastelse till ägarens röst eller kroppsspråk (Mota-Rojas et al. 2021). Situationer som denna är inte farliga i sig, men i vissa fall kan misstolkningar leda till skador hos både djur och människor. Ett exempel är när en hunds blottade tänder tolkas som ett leende, detta undersöktes i en studie av Meints och Racca (2025) och det visade att denna misstolkning var den mest frekventa. I studien fick både barn och vuxna tolka bilder på både människor och hundar som visade glada, neutrala och aggressiva ansiktsuttryck.

Mota-Rojas et al. (2021) diskuterar även hur antropomorfism i vissa fall kan leda till en extrem anknytning till sitt djur, som ersättning för mänsklig kontakt. Denna typ av anknytning kan innebära att djuret för det mesta bärs av djurägaren eller åker i vagn och detta kan bland annat leda till separationsångest hos djuret (Mota-Rojas et al. 2021). Utöver separationsångest kan det leda till social isolering genom att djuret går miste om sociala interaktioner med andra djur i form av att få lukta och hälsa. Att gå miste om dessa interaktioner kan leda till att djuret blir missanpassat socialt, eftersom det inte får möjligheten att lära sig samspelet med andra djur, vilket senare kan yttra sig i rädsla eller aggression (Mota-Rojas et al. 2021). Att djuret inte kan kontrollera sina egna rörelser, t.ex. när djurägaren bär runt på djuret, kan också vara en stressfaktor (Mota-Rojas et al. 2021). Dessa problem kan på sikt leda till kronisk stress då djuret aldrig riktigt kan vara självständigt och utforska sin miljö på egna villkor och det finns även en risk att dessa djur utvecklar rädsor eller fobier (Mota-Rojas et al. 2021)

4. Material och metod

Detta är ett studentarbete för en kandidatexamen i djuromvårdnad som består av en observationsstudie och en enkätstudie.

4.1 Litteratursökning

Förarbetet för denna studie bestod av en litteratursökning, främst via Sveriges Lantbruksuniversitets bibliotek, Primo för att hitta databaser. De databaser som användes för att identifiera artiklar som passande till studiens syfte var Pubmed, Web of Science och Scopus. För att bredda resultaten av sökningarna gjordes de främst på engelska. De sökord som användes i olika kombinationer var ”dog”, ”dogs”, ”cat”, ”cats”, ”stress”, ”perception”, ”animal owners”, ”animal health professionals”, ”animal health personnel”, ”stress scale”, ”measurement” och ”veterinary staff”. AI tjänsten Asta användes som ett komplement i sökprocessen för att identifiera relevanta artiklar som inte fångades upp i den initiala databassökningen.

4.2 Observationsstudie

I studien observerades hundar och katter i samband med poliklinikbesök vid Universitetsdjursjukhusets (UDS) smådjursklinik i Uppsala. Författarna, som i denna studie även var observatörerna, genomförde observationerna genom att vara närvarande under pågående konsultation inne i undersökningsrummet. Observatörerna började med att presentera sig, förklarade kort vad studien handlade om och frågade om samtycke för deltagande. Därefter var observatörerna endast närvarande på rummet och interagerade inte med djuren, djurägarna eller djurhälsopersonalen under besöket. Ett observationsprotokoll skapades med syfte att ge en helhetsbild av klinikbesökets förlopp. Protokolllet avsåg att bedöma djurägarens sinnestillstånd, orsaken till besöken samt identifiera eventuella yttre faktorer som kunde påverka djurets stressnivå under besöket. Denna datainsamling genomfördes främst för att under den efterföljande databearbetningen kunna förklara besöken i sin helhet och identifiera specifika händelser. Observationsprotokollet återfinns i sin helhet i Bilaga 1.

Djurhälsopersonal består av flera olika professioner, i denna studie var det däremot endast legitimerade djursjukskötare som deltog och de kommer

hädanefter hänvisas till som ”djurhälsopersonal”. Enklare poliklinikbesök innefattade i denna studie subkutan injektion, blodprov, blodtrycksmätning och stygntagning. Observationerna utfördes i mars 2026 och sträckte sig initialt över tre arbetsdagar, men på grund av få observationstillfällen utökades studien till fyra arbetsdagar. Varje besök tilldelades ett nummer som skrevs ner på observationsprotokollet för att kunna koppla ihop protokollet med enkäterna som besvarades av djurägare och djurhälsopersonal. Urvalet baserades på tillgänglighet av antalet tidsbokade enklare klinikbesök samt djurägare och djurhälsopersonal som godkände att delta i studien under observationsperioden. Vid ett besök närvarade två djurägare, de kommer hädanefter hänvisas till som en djurägare, då det endast var en av ägarna som svarade på enkäten. Vid två besök närvarade även barn, dessa räknades inte som djurägare i detta arbete.

4.3 Enkätstudie

Djurägarna och djurhälsopersonalen besvarade också pappersenkäter i direkt anslutning till samma besök som observerats. Båda parter svarade på enkäten inne på undersökningsrummet direkt efter att besöket avslutats. Varken djurhälsopersonal eller djurägare fick tillgång till frågorna innan besöket.

Enkäterna fokuserade på båda parter uppfattning av eventuell stress hos djuret och uppvisade tecken på stress hos djuret under besökets gång. Både djurägare och djurhälsopersonal besvarade samma enkät. Enkäten innehöll en introduktion, tre bakgrundsfrågor och två frågor om upplevd och/eller observerad stress hos djuret under besöket. Enkätens introduktion innehöll en förklaring av syftet med studien samt en samtyckesblankett för deltagande. Bakgrundsfrågorna innefattade frågor om djurslag, djurets ålder och om respondenten var djurägare eller djurhälsopersonal, samt hur lång yrkeslivserfarenhet eller erfarenhet av djurägande hen hade. Deltagarna ombads därefter uppskatta djurets stress under besöket på en skala 1–5, där 1 var inte alls stressad och 5 var mycket höggradigt stressad. Slutligen fyllde de i om de hade observerat några stresstecken hos djuret. Svarsalternativen till frågan baserades på stresstecken som finns i FAS-skalorna för hund och katt och deltagarna kunde välja flera alternativ om de önskade.

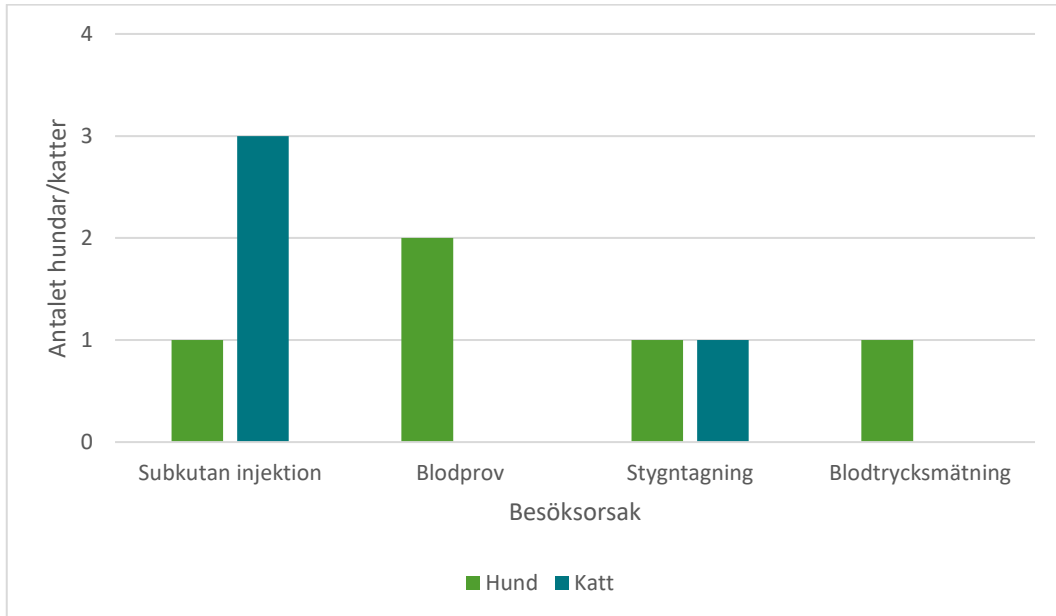
Varje besök tilldelades ett nummer som skrevs ner på enkäterna för att kunna koppla ihop djurägarens och djurhälsopersonalens svar på enkäterna med observationsprotokollet. Urvalet baserades på tillgänglighet av antalet djurägare och djurhälsopersonal som godkände att delta i studien samt antalet enklare besök under observationsperioden. Enkäten finns att se i sin helhet i Bilaga 2.

4.4 Sammanställning av data

Efter datainsamlingens slut genomfördes en manuell sammanställning av allt material. Rådatan från pappersenkäterna och de fysiska observationsprotokollen fördes över till ett digitalt dokument i Microsoft Word och sammanfattades deskriptivt. Frekvenser från enkätsvaren och observationerna sammanställdes i stapeldiagram i Excel. Enkätsvaren och observationerna sammanställdes också kvalitativt som sammanfattningar av besöken i sin helhet i löpande text. Dessa kodades som "hund 1", "hund 2", "katt 1", etc. för att säkerställa anonymitet.

5. Resultat

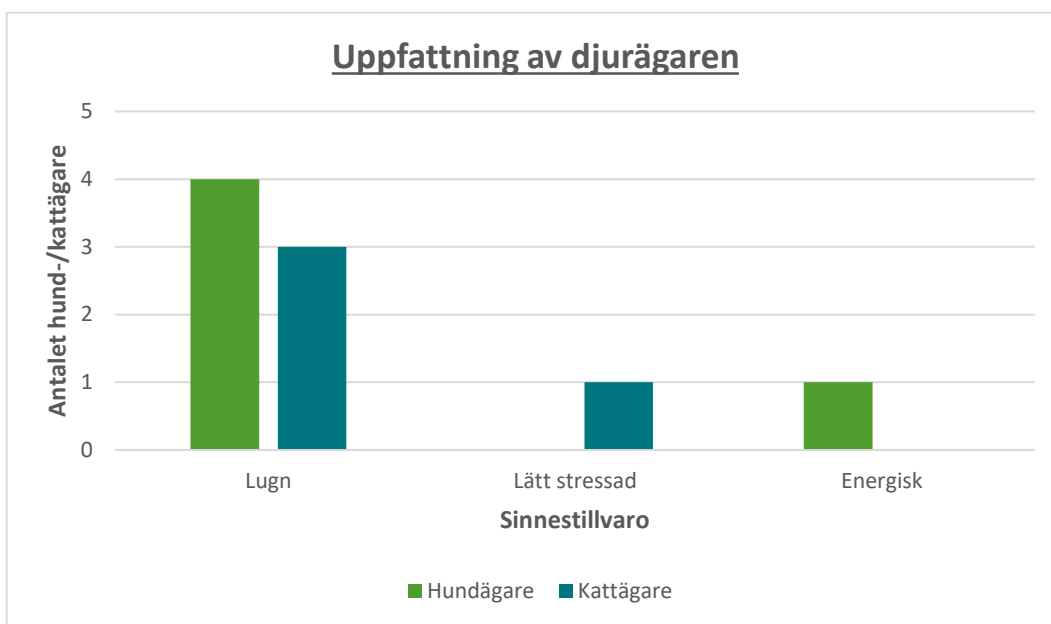
Studien innefattade totalt nio enklare poliklinikbesök, där patienterna utgjordes av fem hundar och fyra katter. De vanligaste behandlingarna som utfördes var subkutana injektioner, därefter blodprov och stygntagning, samt en blodtrycksmätning (Figur 1). Alla djur hade endast en besöksorsak.

Figur 1 - Antalet hundar och katter i studien per besöksorsak; subkutan injektion, blodprov, stygntagning eller blodtrycksmätning.

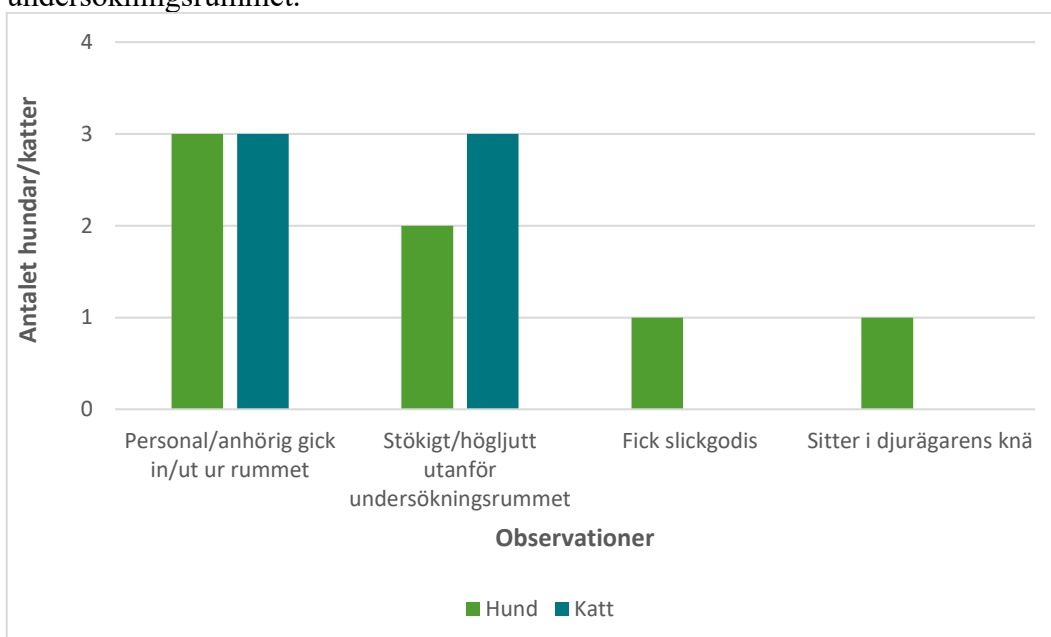
5.1 Observationsstudie

Vid majoriteten av observationerna uppfattades djurägaren som lugn, men vid en observation uppfattades djurägaren som energisk och vid en observation uppfattades djurägaren som lätt stressad (Figur 2).

Figur 2 - Observatörernas uppfattning av djurägarens sinnesstämning under besöket.

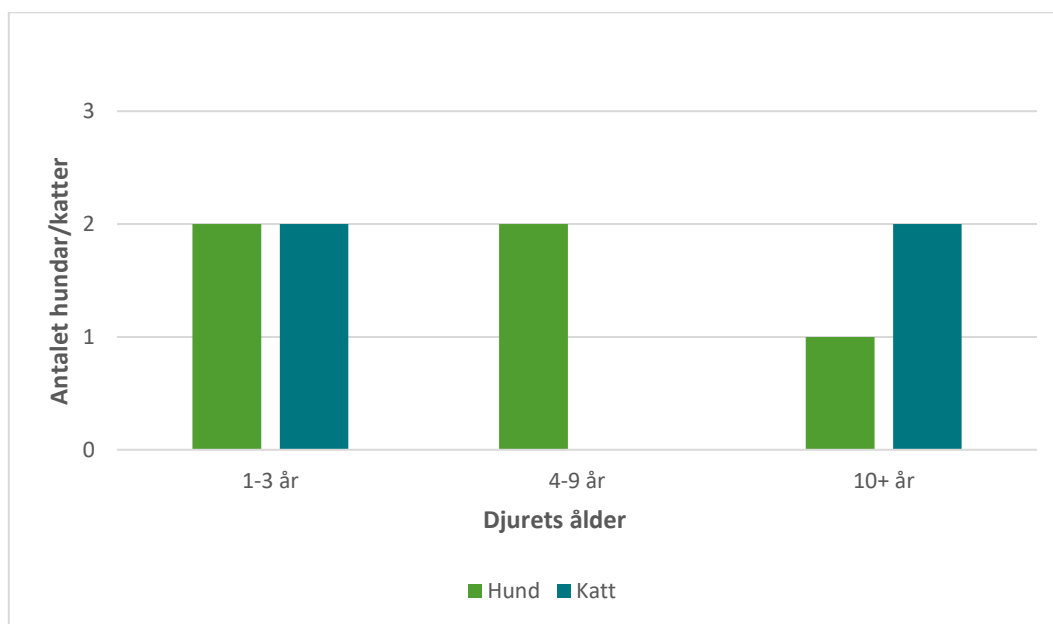
De vanligaste observationerna under besöken var att personal/djurägare gick in/ut ur rummet, antalet gånger någon gick in/ut ur rummet varierade mellan en och sex gånger. Därefter var stökigt/högljutt utanför rummet det näst vanligaste som observerades, det innefattade dörrar som slog, prat och spring. Under ett av besöken fick patienten slicka godis ur en tub samt sitta i djurägarens knä under majoriteten av besöket (Figur 3). Alla patienter var det enda djuret inne på undersökningsrummet.

Figur 3 - Observationer under besöket, fördelat på hund och katt.

5.2 Enkätstudie

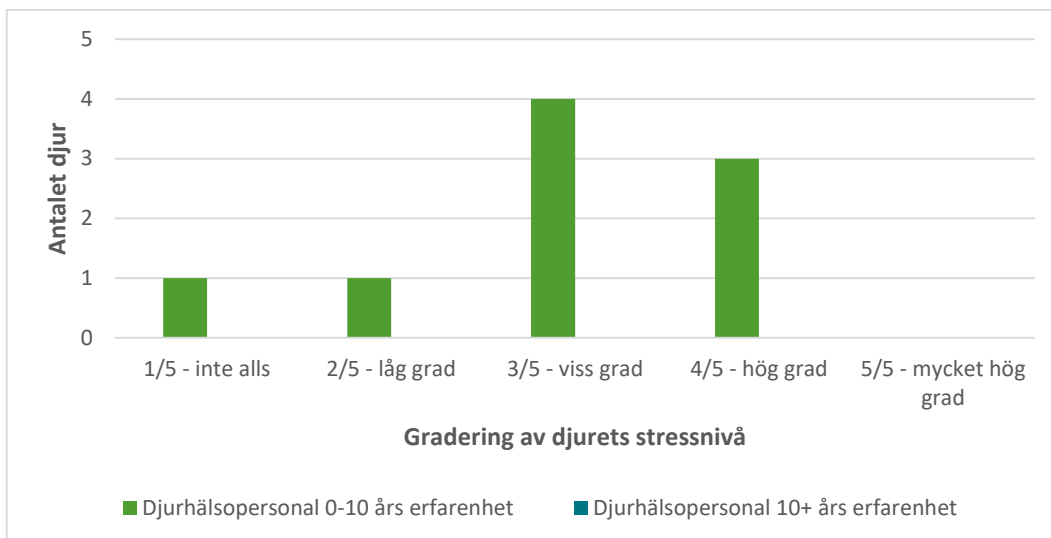
Studien innefattade fem hundar och fyra katter mellan 1–10+ år. Åldersfördelningen för hundarna och katterna presenteras i Figur 4.

Figur 4 - Antalet hundar och katter i varje åldersgrupp; 1–3 år, 4–9 år och 10+ år.

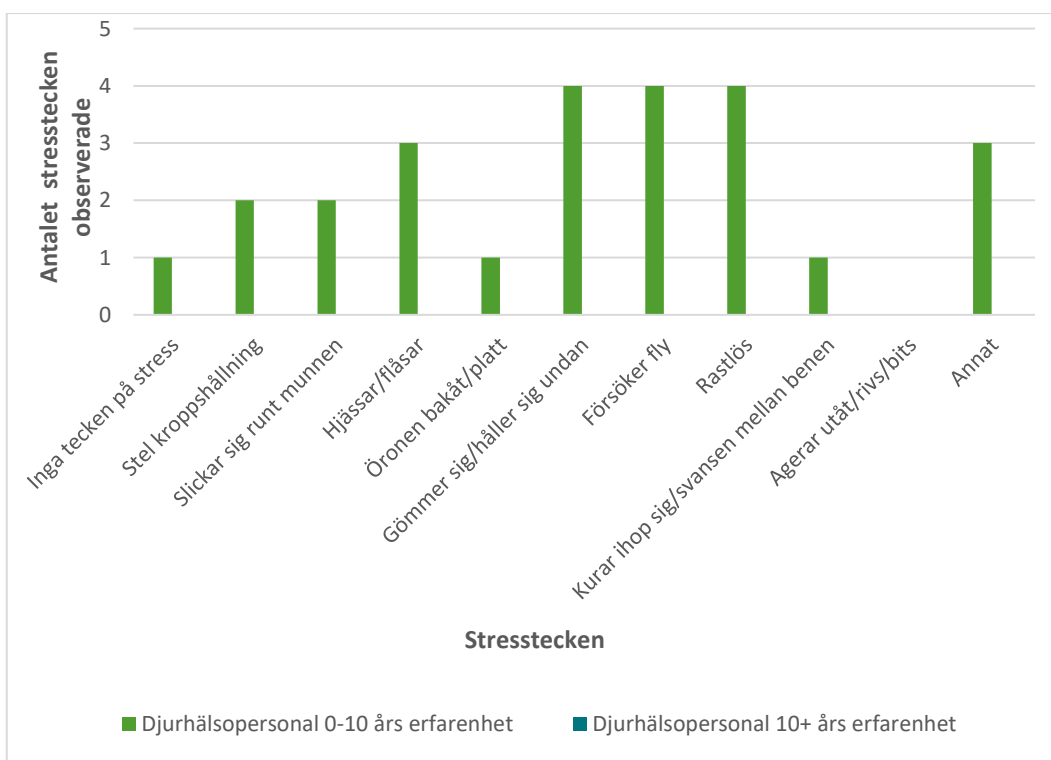
5.2.1 Djurhälsopersonalens bedömningar

I studien deltog två djurhälsopersonal i form av legitimerade djursjukskötare, som båda hade 0–10 års erfarenhet. Vid majoriteten av besöken uppfattade djurhälsopersonalen en viss grad eller höggradig stress hos djuren, medan inget djur uppfattades som mycket höggradigt stressad (Figur 5).

Figur 5 - Djurhälsopersonalens gradering av djurets stressnivå på en skala 1–5.

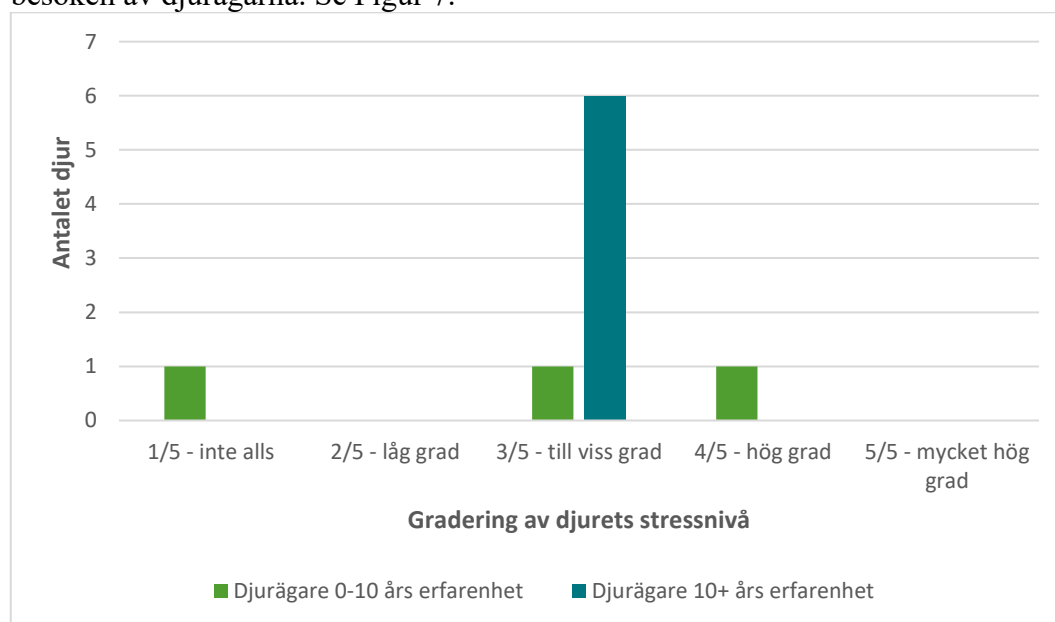
Djurhälsopersonalen uppfattade totalt elva olika stresstecken hos patienterna. De tecken som sågs vid flest antal besök var ”gömmer sig/håller sig undan”, ”försöker fly” och ”rastlös”. Endast ”agerar utåt/rivs/bits” sågs inte vid något besök. ”Annat” uppgavs vid tre av besöken och i fritextrutan angavs ”kommer fram och gosar men alert och vill stämma av situation”, ”rycker till vid ljud utanför dörr och när dörren öppnas” samt ”klättrar på djurägaren”. Se Figur 6.

Figur 6 - Antalet olika stresstecken observerade av djurhälsopersonalen under besöken.

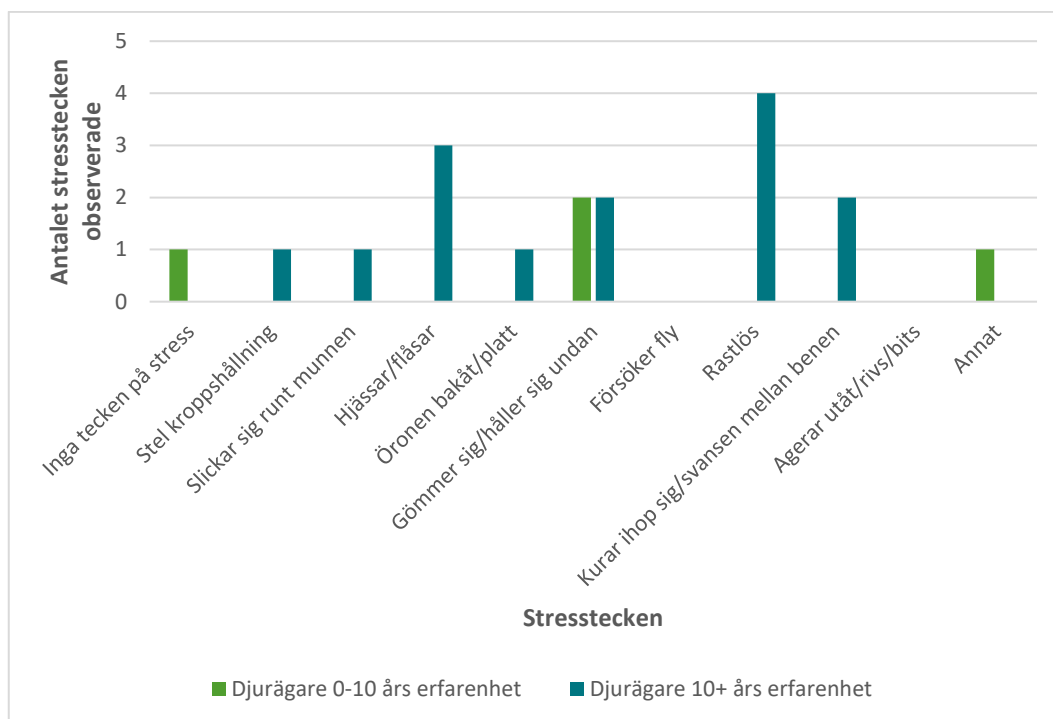
5.2.2 Djurägarnas bedömningar

I studien deltog nio olika djurägare. Majoriteten av djurägarna hade 10+ års djurägererfarenhet och alla i denna grupp uppfattade en viss grad av stress (3/5) hos djuret. Djurägare med 0–10 års erfarenhet visade på en viss spridning i hur de skattade stressnivån hos djuret, svarsfrekvensen för respektive alternativ visas i Figur 7. Låggradig och mycket höggradig stress uppfattades inte vid något av besöken av djurägarna. Se Figur 7.

Figur 7 - Djurägarnas gradering av djurets stressnivå under besöket på en skala 1–5, fördelat på djurägare med 0–10 års erfarenhet av djurägande och djurägare med 10+ års erfarenhet av djurägande.

Totalt uppfattade djurägarna nio olika stresstecken hos sina djur. De tecken som uppfattades vid flest besök var ”gömmar sig/håller sig undan” och ”rastlös”. ”Försöker fly” och ”agerar utåt/rivs/bits” uppfattades inte vid något besök. ”Annat” uppgavs vid ett besök och innefattade ”jamar och klagar”. Se Figur 8.

Figur 8 - Antalet olika stresstecken observerade av djurägarna under besöken, fördelat på djurägare med 0–10 års erfarenhet av djurägande och djurägare med 10+ års erfarenhet av djurägande.

5.3 Sammanfattning av enkätstudien och observationsstudien - besöken i helhet

Hund 1

Ålder: 10+ år

Besöksorsak: Subkutan injektion

Djurhälsopersonal: 0–10 års erfarenhet och uppfattade en viss grad av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecknen; ”stel kroppshållning”, ”rastlöshet”, samt ”annat” i form av ”kommer fram och gosar men är alert och vill stämna av situationen”.

Djurägare: 10+ års erfarenhet av djurägande och uppfattade viss grad av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecknen; ”öronen bakåt/platta” och ”rastlös”.

Observation: Lugn djurägare och personal/djurägare går ut och in i rummet en gång.

Hund 2

Ålder: 1–3 år

Besöksorsak: Blodprov

Djurhälsopersonal: 0–10 års erfarenhet och uppfattade en höggradig stress hos djuret (4/5) samt angav stresstecknen; ”slicka sig runt munnen”, ”gömmar/håller sig undan”, ”försöker fly” och ”rastlös”.

Djurägare: 0–10 års erfarenhet av djuräggande och uppfattade viss grad av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecknet; ”gömmar sig/håller sig undan”.

Observation: Lugn djurägare.

Hund 3

Ålder: 1–3

Besöksorsak: Blodprov

Djurhälsopersonal: 0–10 års erfarenhet och uppfattade låggradig stress hos djuret (2/5) samt angav stresstecknet; hässjar/flåsar.

Djurägare: 10+ år erfarenhet av djuräggande och uppfattade viss grad av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecknen; ”stel kroppshållning”, ”lickar sig runt munnen”, ”hässjar/flåsar”, ”rastlös” samt ”kurar ihop sig/svansen mellan benen”.

Observation: Energisk djurägare, patienten fick slickgodis och satt i djuräggarens knä under majoriteten av besöket.

Hund 4

Ålder: 4–9 år

Besöksorsak: Blodtrycksmätning

Djurhälsopersonal: 0–10 års erfarenhet och uppfattade höggradig stress hos djuret (4/5) samt angav stresstecknen; ”lickar sig runt munnen”, ”hässjar/flåsar”, ”öronen bakåt/platt” och ”rastlös”.

Djurägare: 10+ års erfarenhet av djuräggande och uppfattade viss grad av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecknet; ”hässjar/flåsar”.

Observation: Lugn djurägare. Utanför undersökningsrummet var det mycket högljutt (skall, prat) och personal/djurägare gick ut och in i rummet sex gånger. Innan besöket började hade djurhälsopersonalen förberett blodtrycksmätaren och en blodtryckskuff som estimerades vara i rätt storlek. När blodtrycksmätningen startat gick alla ut ur rummet utom djuräggaren, detta för att minska stress genom att djuräggaren själv skötte mätningen av blodtrycket. Mätningen fungerade inte som den skulle och djurhälsopersonalen tvingades gå in och ut ur rummet flertalet gånger för att stötta djuräggaren i mätningen. Därefter visade det sig att blodtrycksmätaren inte fungerade som det skulle, varför den byttes ut, vilket resulterade i mer spring in och ut ur rummet.

Hund 5

Ålder: 4–9 år

Besöksorsak: Stygntagning

Djurhälsopersonal: 0–10 års erfarenhet. Uppfattade höggradig stress hos djuret (4/5), samt angav stresstecknen; ”hässjar/flåsar”, ”försöker fly”, ”rastlös” och ”annat” i form av ”klättrar på djurägare”.

Djurägare: 10+ år erfarenhet av djurägande och uppfattade höggradig stress hos djuret (4/5) samt angav stresstecknen; ”hässjar/flåsar” och ”rastlös”.

Observation: Lugn djurägare, stökigt/högljutt utanför och personal/djurägare gick ut och in i rummet tre gånger. Det var även ett barn med på rummet. Observationen avbröts halvvägs då hund 5 krävde ångestdämpande läkemedel för att fortsätta konsultationen. Observationer och enkätsvar avser besöket innan läkemedelsgiva.

Katt 1

Ålder: 1–3 år

Besöksorsak: Subkutan injektion

Djurhälsopersonal: 0–10 års erfarenhet och uppfattade ingen stress hos djuret (1/5), däremot angavs stresstecknet ”annat” i form av ”rycker till vid ljud utanför samt när dörren öppnas”

Djurägare: 0–10 års erfarenhet av djurägande och uppfattade ingen stress (1/5) samt angav ”inga stresstecken”.

Observation: Lugn djurägare och personal/djurägare gick in/ut en gång.

Katt 2

Ålder: 10+ år

Besöksorsak: Stygntagning.

Djurhälsopersonal: 0–10 års erfarenhet och uppfattade viss grad av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecknen; ”stel kroppshållning”, ”gömmar sig/ håller sig undan”, ”försöker fly” och ”kurar ihop sig/svansen mellan benen”.

Djurägare: 10+ års erfarenhet av djurägande och uppfattade viss grad av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecknen; ”gömmar sig/håller sig undan” och ”rastlös”.

Observation: Lätt stressad djurägare, barn som lät och stökigt/högljutt utanför rummet.

Katt 3

Ålder: 10+ år

Besöksorsak: Subkutan injektion

Djurhälsopersonal: 0–10 års erfarenhet och uppfattade viss grad av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecknet; ”gömmar sig/ håller sig undan”.

Djurägare: 0–10 års erfarenhet av djurägande och uppfattade viss grad av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecknen; ”gömmar sig/håller sig undan” och ”annat” i form av ”jamar och klagar”.

Observation: Lugn djurägare, stökigt/ högljutt utanför och personal/djurägare gick ut/in ur rummet 1 gång.

Katt 4

Ålder: 1–3 år

Besöksorsak: Subkutan injektion

Djurhälsopersonal: 0–10 års erfarenhet och uppfattade viss av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecken; ”gömmar sig/ håller sig undan” och ”försöker fly”.

Djurägare: 10+ års erfarenhet av djuräggande och uppskattade viss grad av stress hos djuret (3/5) samt angav stresstecknen; ”gömmar sig/håller sig undan” och ”kurar ihop sig/svansen mellan benen”.

Observation: Lugn djurägare, stökigt/högljutt utanför undersökningsrummet och personal/djurägare gick ut och in i rummet 1 gång.

6. Diskussion

Resultaten av studien tyder på att det kan finnas en viss skillnad mellan djurhälsopersonal och djurägare i bedömning av stress hos djur vid poliklinikbesök. Flera händelser som eventuellt kan ha påverkat djurens stressnivå observerades också under besöken.

6.1 Metoddiskussion

En begränsning i studien är den snäva studiepopulationen med ett lågt antal besök och enkätsvar (n=9), vilket berodde på en kort observationstid på endast fyra dagar. Eftersom resultaten enbart redovisats med deskriptiv statistik går det inte att avgöra om de skillnader som sågs här var statistiskt signifikanta. Detta gör det svårt att dra några generella slutsatser kring om djurägares och djurhälsopersonals bedömningar skiljer sig och resultaten ska därför snarare ses som mönster och indikationer i denna specifika studie. Däremot indikerar detta att det finns ett behov av vidare forskning inom ämnet för att öka kunskapen om stress och stresstecken, framför allt hos djurägare.

Att använda enkäter för att mäta stress innebär en metodologisk begränsning då det mäter deltagarnas subjektiva uppfattning. Tidigare forskning har visat att djurägares förmåga att tolka sitt djurs beteende och stress varierar avsevärt (Karn-Buehler & Kuhne, 2022; Mariti et al. 2017). Särskilt alternativet i enkätfrågan som gick ut på att gradera djurets stressnivå från 1–5 kan ha tolkats olika av djurhälsopersonal och djurägare. Detta hade eventuellt kunnat undvikas genom att inkludera tydliga exempel på hur djur agerar eller ser ut i de olika graderingarna av stressnivån. Att kombinera enkäter med fysiologiska mätningar, i likhet med den metodik som användes av exempelvis Beerda et al. (1997) eller Bragg et al. (2015), hade också kunnat stärka studiens validitet. Utöver fysiologiska mätningarna hade studien kunnat stärkas genom att filma besöken för att kunna göra beteendeskattningar med hjälp av etogram i efterhand. Detta hade kunnat användas för att jämföra deltagarnas subjektiva bedömningar av djurens stress med mer objektiva mått. Det är dock värt att understryka att varken fysiologiska parametrar eller etogram ger en fullständig garanti för att exakt avläsa djurets ”riktiga” upplevelse, då även mer objektiva metoder för att mäta stress fortfarande är indirekta mått. Vidare kan det faktum att deltagarna besvarade enkäterna efter att klinikbesöket avslutats ha bidragit till en retrospektiv bias. Djurägarnas minne och efterföljande skattning av djurets stress kan ha påverkats av besöket i sin

helhet eller av att den egna stressnivån lagt sig, vilket riskerar att ge en missvisande bild av den faktiska stressen under själva undersökningen.

En annan faktor som kan ha påverkat resultatet är att det endast var två olika djurhälsopersonal som deltog i studien som båda hade 0–10 års erfarenhet. För en bredare och tydligare bild av hur djurhälsopersonal uppfattar stress hos djur hade det varit fördelaktigt med fler deltagare samt att olika lång yrkeserfarenhet representerades för att även se eventuella skillnader inom olika djurhälsopersonal. I denna studie var det enbart legitimerade djursjukskötare som deltog inom gruppen djurhälsopersonal, för att ytterligare öka generaliserbarheten hade det varit fördelaktigt om även veterinärer eller annan personal som ingår i gruppen djurhälsopersonal deltog.

På grund av antalet observationer och enkätsvar valde författarna att inkludera "hund 5" trots att observationen avbröts halvvägs in i besöket, detta då hunden fick ångestdämpande medel. Besöket inkluderades trots detta i studien framför allt på grund av det låga antalet besök totalt samt att författarna såg besöket som användbart fram tills att läkemedlet gavs.

Nackdelen med studier som denna är exempelvis att djurägare till mycket stressade djur kan vara mer benägna att avstå för att inte tillföra ytterligare stressfaktorer för djuret eller att det finns en viss skam i att ha ett mycket stressat djur. Detta kan leda till att de mest extrema stressreaktionerna inte fångas upp i datamaterialet.

Värt att ha i beaktning är att observatörerna var närvarande inne på rummen. Tanken var att observatörerna inte skulle interagera i besöken efter att ha presenterat sig själva och studien, vilket var svårt då många sociala hundar gärna ville komma fram och nosa/hälsa initialt. Så fort besöken började ordentligt så stod observatörerna dock tysta och iakttog endast. I slutet av besöken då djurhälsopersonal och djurägare skulle besvara enkäterna fanns observatörerna behjälpliga om frågor kring studien eller enkätfrågorna uppstod. Med det sagt är det svårt att avgöra om närvaron av observatörerna påverkade besöken, negativt, positivt eller inte alls. För att säkerställa att det inte fanns något som påverkade besöken skulle endast djurhälsopersonal, djurägare och djuret vara närvarande på undersökningsrummet under besöket. Valet att vara med under observationerna gjordes för att författarna önskade att få en helhetsbild av hela besöken och själva uppleva eventuella yttre faktorer samt för att få en uppfattning av djurägarna.

Studierna som använts i detta arbete är exempelvis peer-reviewed originalstudier som Beerda et al. (1997), Quaranta et al. (2007) och Horowitz (2009). Dessa har

hög trovärdighet då de baseras på kontrollerade experiment med objektiva mätmetoder. Att vissa källor är äldre minskar inte deras värde i detta fall, eftersom de beskriver basala biologiska och beteendemässiga mekanismer som fortfarande är relevanta. Vidare har de officiella kliniska riktlinjerna från Ellis et al. (2013) använts, där experter från AAFP och ISFM har enats om dessa riktlinjer, därför har källan en stor vetenskaplig trovärdighet. Studiens svagaste källor är materialet från Fear Free (2026a; 2026b). Som ett företag saknar deras webbplatser oberoende vetenskaplig granskning, och det finns en risk för partiskhet i marknadsföringssyfte. Materialet inkluderas dock inte som bevis för biologiska sanningar, utan för att motivera valda observationsverktyg, eftersom Fear Free's FAS-skolor i dagsläget används mycket inom djursjukvården.

6.2 Resultatdiskussion

Då tidigare forskning tyder på att djurägare kan ha svårt att tolka sina djurs signaler (Kuźniewska & Strychalski, 2021; Karn-Buehler & Kuhne, 2022), syftade detta arbete till att undersöka eventuella skillnader i hur djurägare och djurhälsopersonal identifierar stress och stresstecken. I de flesta av fallen graderade djurägare och djurhälsopersonalen djurens stress relativt lika. Däremot observerades en numerisk skillnad i antalet stresstecken som observerades av djurägare jämfört med djurhälsopersonal, då djurägare noterade färre stresstecken än vad djurhälsopersonalen gjorde. Mariti et al. (2012) fann att djurägare generellt har lätt att känna igen mycket tydliga tecken på stress, såsom skakningar, men ofta missar mer subtila eller dämpade signaler, vilket stämmer överens med observationerna som gjordes i denna studie. Mariti et al. (2012) belyser att djurägare ofta tolkar sina djur mer känslomässigt eller utifrån hur de beter sig i hemmiljön. Detta kan förklara varför djurägarna i denna studie noterade färre tecken än personalen, då personalens formella utbildning ger dem verktyg att upptäcka även de små och subtila beteendeförändringar som uppstår i en ny och stressande klinikmiljö. Antropomorfism skulle också kunna vara en möjlig förklaring till att djurägarna inte identifierade lika många stresstecken som djurhälsopersonalen. Detta då djurägarna kanske letar efter mer ”mänskliga” tecken på stress och då inte riktigt ser de mer subtila stresstecknen som djurhälsopersonalen ser (Mota-Rojas et al. 2021). En annan möjlighet skulle kunna vara att djurägarna projicerar sin egen stress på sina djur, vilket i sin tur också skulle kunna bidra till en falsk uppfattning av stressen (Mota-Rojas et al. 2021).

Djurhälsopersonal har genom sin utbildning fått kunskap i etologi och bedömning av stress hos djur, medan det inte finns några krav på djurägare att utbilda sig

varken inom djurs stress, etologi eller annat inom djuräggande. Kunskapen om att tolka djurs stress varierar troligtvis mer bland djurägare, vilket kan leda till att de i högre grad projicerar egna mänskliga känslor och signaler på djuret. Då djuräggande innebär ett omfattande ansvar, kan mer reglerade kontrollmekanismer som exempelvis kunskapskrav eller djuräggarkörkort potentiellt bidra till en stärkt djurvälärd.

Vid ett av besöken (hund 3) skattade djurägaren djuret som mer stressat än vad djurhälsopersonalen gjorde, även om båda parter upplevde att patienten var stressad. Djurägaren uppfattade även betydligt fler stresstecken. Den största skillnaden mellan detta besök och de andra var att hunden satt i djurägarens knä och slickade godis ur en tub majoriteten av tiden. Detta kan möjligtvis ha fungerat som en distraktionsmetod och då dolt vissa tecken på stress (Riemer et al. 2021). Att hunden slickade godis skulle möjligen även kunnat göra det svårare för djurhälsopersonalen att se och tolka stresstecken, till exempel om patienten slickade sig runt munnen kan det ha varit svårt att avgöra om det berodde på stress eller av att äta godiset. En annan sak som eventuellt försvårade för djurhälsopersonalen kan ha varit att bedöma hundens kroppsspråk/kroppshållning när den satt i djurägarens knä.

Djurägarens erfarenhet av djuräggaren verkade också spela en roll i hur de uppfattade stress hos djuret. Djurägare med 10+ år erfarenhet av äggande identifierade i regel fler stresstecken i jämförelse med de med mindre erfarenhet. Detta stämmer delvis överens med resultatet i studien av Kuźniewska och Strychalski (2021), där vana djurägare som var aktiva inom olika hundgrupper på sociala medier var bättre på att tolka bilder av hundar i olika sinnesstämning. I den studien gjorde dock deltagarna bedömningarna utifrån fotografier av okända hundar, medan denna studie undersökte djurägarnas förmåga att läsa av sina egna djur i realtid under ett pågående klinikbesök. Dessutom definierades erfarenhet olika i studierna; i denna studie mättes det i längd erfarenhet av djuräggande (0–10 år eller 10+ år), medan Kuźniewska och Strychalski (2021) fokuserade på ägarnas aktiva engagemang i hundforum. Trots dessa skillnader i studiedesign pekar båda studierna på att ökad exponering och vana vid djur stärker förmågan att identifiera djurens känslolägen.

Vid databearbetningen av resultatet från denna studie sågs en viss skillnad mellan djurslagen, där stressen hos katterna verkade tolkas mer likvärdigt av djurhälsopersonal och djurägare jämfört med hos hundarna. Detta motsäger tidigare forskning som visat att katters stresstecken ofta är komplexa (Ellis et al 2013) samt att subtila tecken på stress är lättare att missa (Mariti et al. 2012). Eventuellt skulle det kunna bero på att de aktiva stresstecknen hos hundarna,

såsom hässjande och att vara rastlös, lätt kan tolkas som något annat. Hässjande kan bero på stress men också på temperatur, och rastlöshet exempelvis kan tolkas som att hunden har överskottsenergi.

Utanför de flesta besöksrum var det relativt högljutt, det hördes skall från andra hundar, dörrar som öppnades/stängdes samt prat och skratt från personer utanför. Studien fann att vid de besök där observatörerna noterade höga ljud utanför undersökningsrummet uppfattades stressen hos djuret ofta som högre av både djurägare och djurhälsopersonal. Att okända höga ljud är en stark stressfaktor belyser även Riemer et al. (2021). Det är svårt att avgöra om det blivit någon skillnad om ljuden inte alls var närvarande, detta då det är svårt att helt exkludera ljud under ett besök på veterinärklinik. Möjligen skulle en lösning kunna vara att uppmärksamma personal och djurägare med exempelvis skyltar där det står "besök pågår, vänligen sänk ljudvolymen" eller liknande. Dessutom bör dörrar till angränsande lokaler, såsom reception och väntrum, hållas stängda, och dörrar runt undersökningsrummet bör stängas varsamt. Vidare hade en radio med musik kunnat användas inne på rummen för att minska stressnivån hos djuren. Detta stärks av studierna Engler & Bain (2017) som kom fram till att klassisk musik minskade stressnivån hos hundar samt Hampton et al. (2020) som visade att även katters stressnivå minskade med musik på rummet. UDS planlösning innebär att de huvudsakliga transportvägarna genom kliniken passerar merparten av undersökningsrummen på både poliklinik- och akutavdelningen. Denna planlösning är inte optimal, men ovanstående förslag skulle kunna bidra till att minska yttre faktorerers påverkan på klinikbesöken.

Vid ett av fallen (hund 4) med blodtrycksmätning som besöksorsak var det flera gånger personal eller djurägare gick in/ut ur undersökningsrummet, trots att djurhälsopersonalen hade förberett besöket. Även detta visades vara en yttre faktor som ökade stressnivån hos djuren. Framför allt berodde det på att blodtrycksmätaren inte fungerade. Att förbereda och kontrollera utrustning innan besöksstart är något som kan tillämpas på alla typer av besök, för att vara så förberedd som möjligt och minska spring. Det är även viktigt att ha eventuella stressmoment i åtanke, speciellt vid blodtrycksmätning, då stress kan leda till ökat blodtryck och felaktiga resultat (Lloyd et al. 2016).

6.3 Framtida studier

Stress är ett stort problem vid just veterinärbesök, vilket även denna studie tyder på och det finns ett behov av framtida studier. Framtida forskning bör framför allt inriktas på att mer djupgående studera exakt var bristerna i uppfattningen av djurs

stress ligger. Resultaten i denna studie tyder på att den främsta svårigheten inte handlar om att identifiera att ett djur är stressat, utan om att korrekt tyda specifika stresstecken. En sådan precisering är nödvändig för att identifiera exakta utvecklingsområden, vilket i sin tur kan ligga till grund för riktade utbildningsinsatser för såväl djurägare som djurhälsopersonal. För att fastställa dessa kunskapsluckor och kunna dra mer generella slutsatser bör framtida studier genomföras med en större studiepopulation.

Vidare forskning inom området skulle kunna leda till mer underlag för att kunna utbilda exempelvis djurägare inom stress. Det skulle i sin tur kunna minska risken för kronisk stress hos djur och skador hos både djur och människor relaterade till stress.

Att tänka på till framtida studier är även att undvika situationer likt hund 3 då hunden både satt i djurägarens knä samt fick slicka på godis under majoriteten av besöket. Detta kan ge olika förutsättningar för djurägare och djurhälsopersonal att utvärdera och tolka djurets stress, vilket bör undvikas för att få så korrekt resultat som möjligt. Något som också bör undvikas är då en observation avbryts likt hund 5, fallet inkluderades främst i denna studie på grund av det låga antalet observationer och enkätsvar.

7. Konklusion

Studien tyder på att det i vissa fall kan finnas en skillnad i hur djurhälsopersonal och djurägare uppfattar djurs stress under besök på veterinärklinik. Även om resultaten inte indikerade någon större skillnad mellan djurägarnas och djurhälsopersonalens övergripande bedömning av djurets stressnivå, identifierade djurhälsopersonalen fler och mer varierande stresstecken under majoriteten av besöken. Djurägare med längre erfarenhet av djuräggande identifierade också fler stresstecken jämfört med ägare med mindre erfarenhet av djuräggande. Detta skulle kunna tyda på att en professionell utbildning respektive större erfarenhet av djuräggande ger en ökad förmåga att identifiera både fler och mer subtila signaler på stress hos djur.

I studien observerades också att yttre miljöfaktorer som exempelvis ljud utanför undersökningsrummet samt att personal som går in/ut ur rummet under besöket hade en direkt påverkan på djurets stressnivå. Därav bör arbete för att minska yttre faktorerers påverkan på djuren under besök på klinik prioriteras för att sänka stressnivån hos patienterna.

Slutligen tyder studien på ett fortsatt behov av forskning för att identifiera eventuella kunskapsluckor hos djurägare och/eller djurhälsopersonal gällande bedömning av stress. Detta inte bara för djurens välmående utan också för en ökad säkerhet för personal på veterinärklinik då grav stress kan leda till exempelvis aggression.

Referenser

- Amat, M., Camps, T. & Manteca, X. (2016). Stress in owned cats: behavioural changes and welfare implications. *Journal of feline medicine and surgery*, 18 (8), 577–586. <https://doi.org/10.1177/1098612X15590867>
- Blanchard, T., Hoummady, S., Banuls, D., Roche, M., Bynens, A., Meunier, M., Dos Santos, N., Tissaoui, E., Rouch-Buck, P., Fantinati, M. & Priymenko, N. (2023). The Perception of the Body Condition of Cats and Dogs by French Pet Owners and the Factors Influencing Underestimation. *Animals (Basel)*, 13 (23). <https://doi.org/10.3390/ani13233646>
- Beerda, B., Schilder, M.B.H., van Hooff, Jan.A.R.A.M. & de Vries, H.W. (1997). Manifestations of chronic and acute stress in dogs. *Applied animal behaviour science*, 52 (3), 307–319. [https://doi.org/10.1016/S0168-1591\(96\)01131-8](https://doi.org/10.1016/S0168-1591(96)01131-8)
- Bragg, R.F., Bennett, J.S., Cummings, A. & Quimby, J.M. (2015). Evaluation of the effects of hospital visit stress on physiologic variables in dogs. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 246 (2), 212–215. <https://doi.org/10.2460/javma.246.2.212>
- Caney, S.M., Robinson, N.J., Gunn-Moore, D.A. & Dean, R.S. (2022). Happy cats: stress in cats and their carers associated with outpatient visits to the clinic. *Journal of feline medicine and surgery*, 24 (12), e551–e557. <https://doi.org/10.1177/1098612X221121907>
- Csiplo, A.S. & Popescu, S. (2025). Pet Owners' Perceptions of Key Factors Affecting Animal Welfare During Veterinary Visits. *Animals (Basel)*, 15 (6). <https://doi.org/10.3390/ani15060894>
- Ellis, S.L.H., Rodan, I., Carney, H.C., Heath, S., Rochlitz, I., Shearburn, L.D., Sundahl, E. & Westropp, J.L. (2013). AAFP and ISFM Feline Environmental Needs Guidelines. *Journal of feline medicine and surgery*, 15 (3), 219–230. <https://doi.org/10.1177/1098612X13477537>
- Engler, W.J. & Bain, M. (2017). Effect of different types of classical music played at a veterinary hospital on dog behavior and owner satisfaction. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 251 (2), 195–200. <https://doi.org/10.2460/javma.251.2.195>

- Fear free (2026a). About fear free. <https://www.fearfree.com/about-fearfree/> [2026-05-01]
- Fear free (2026b). FAS Spectrum handouts. <https://www.fearfree.com/handout/fas-spectrum/> [2026-01-29]
- Gatehouse, E., Bremhorst, A., Denenberg, S. & Loftus, L. (2025). Assessment of a behavioral scale for the measurement of fear, anxiety and stress in dogs visiting the veterinary practice. *Journal of veterinary behavior*, 81, 58–70.
<https://doi.org/10.1016/j.jveb.2025.08.008>
- Hampton, A., Ford, A., Cox, R.E., Liu, C. & Koh, R. (2020). Effects of music on behavior and physiological stress response of domestic cats in a veterinary clinic. *Journal of feline medicine and surgery*, 22 (2), 122–128.
<https://doi.org/10.1177/1098612X19828131>
- Horowitz, A. (2009). Disambiguating the “guilty look”: Salient prompts to a familiar dog behaviour. *Behavioural processes*, 81 (3), 447–452.
<https://doi.org/10.1016/j.beproc.2009.03.014>
- Karn-Buehler, J. & Kuhne, F. (2022). Perception of stress in cats by German cat owners and influencing factors regarding veterinary care. *Journal of feline medicine and surgery*, 24 (8), 700–708. <https://doi.org/10.1177/1098612X211041307>
- Kuźniewska, E. Strychalski, J. (2021). Perceptions of domestic dogs’ (*Canis familiaris*) manifestations of joy, shame and stress based on photographs. *Dog behavior*, 7 (3).
<https://doi.org/10.4454/db.v7i3.142>
- Lloyd, J. (2017). Minimising Stress for Patients in the Veterinary Hospital: Why It Is Important and What Can Be Done about It. *Veterinary sciences*, 4 (2).
<https://doi.org/10.3390/vetsci4020022>
- Mariti, C., Gazzano, A., Moore, J.L., Baragli, P., Chelli, L. & Sighieri, C. (2012). Perception of dogs’ stress by their owners. *Journal of veterinary behavior*, 7 (4), 213–219. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2011.09.004>
- Mariti, C., Pierantoni, L., Sighieri, C. & Gazzano, A. (2017). Guardians’ Perceptions of Dogs’ Welfare and Behaviors Related to Visiting the Veterinary Clinic. *Journal of applied animal welfare science*, 20 (1), 24–33.
<https://doi.org/10.1080/10888705.2016.1216432>

- Meints, K. & Racca, A. (2026). Look, He's Smiling! Children's Misinterpretation of Dogs' Facial Expressions. *Anthrozoös*, 39 (2), 315–342.
<https://doi.org/10.1080/08927936.2025.2551434>
- Mota-Rojas, D., Mariti, C., Zdeinert, A., Riggio, G., Mora-Medina, P., del Mar Reyes, A., Gazzano, A., Domínguez-Oliva, A., Lezama-García, K., José-Pérez, N. & Hernández-Ávalos, I. (2021). Anthropomorphism and Its Adverse Effects on the Distress and Welfare of Companion Animals. *Animals (Basel)*, 11 (11).
<https://doi.org/10.3390/ani11113263>
- Ng, Z.Y., Pierce, B.J., Otto, C.M., Buechner-Maxwell, V.A., Siracusa, C. & Werre, S.R. (2014). The effect of dog–human interaction on cortisol and behavior in registered animal-assisted activity dogs. *Applied animal behaviour science*, 159, 69–81.
<https://doi.org/10.1016/j.applanim.2014.07.009>
- Quaranta, A., Siniscalchi, M. & Vallortigara, G. (2007). Asymmetric tail-wagging responses by dogs to different emotive stimuli. *Current biology*, 17 (6), R199–R201. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2007.02.008>
- Riemer, S., Heritier, C., Windschnurer, I., Pratsch, L., Arhant, C. & Affenzeller, N. (2021). A Review on Mitigating Fear and Aggression in Dogs and Cats in a Veterinary Setting. *Animals (Basel)*, 11 (1). <https://doi.org/10.3390/ani11010158>

AI utlåtande

Utöver AI användning till att hitta studier till bakgrunden har det även använts för att identifiera små grammatiska fel i text samt förslag på eventuella ändringar i enstaka meningar för att förenkla läsning. AI användes även delvis för att skriva abstract i form av att översätta sammanfattningen till engelska. Det har varit fördelaktigt att använda AI när det varit svårt att hitta svar på frågor om exempelvis grammatik på Googlesök. AI har då kunnat fungera som ett diskussionsforum när annat inte varit tillgängligt. AI-tjänsten Asta användes också och det är en generativ AI-sökmotor, där frågades det bland annat om att hitta en studie, som är peer reviewed och specifikt handlar om djurägares uppfattning av stress hos djur av olika fall. Asta har även varit mycket hjälpsam då den har kunnat sälla mellan olika studier och sedan presenterat fyndet. Det finns nackdelar med att använda AI, bland annat kan den skapa nya texter som i sin tur kan innefatta ”påhittad” information som inte är helt korrekt. Detta är något som framför allt blir problematiskt vid exempelvis litteratursökning, då den kan skapa till synes trovärdiga källor som är fiktiva. Det krävs därför att en är kritisk till vilka källor som presenteras och att användaren därefter manuellt granskar dem. Vid användning av AI för hjälp med grammatik och formulering av meningar kan det däremot leda till att författaren tappar sin egen stil i skrivandet och på så sätt även textens personlighet.

Bilaga 1

Observationsprotokoll

- Stökigt/högljutt utanför
- Personal/djurägare går in/ut - antal gånger: ____
- Stressad djurägare
- Hund/katt kompis med på rummet - stressad/inte stressad
- Annat:

Bilaga 2

Vilken grupp tillhör du?

- Djurhälsopersonal: 0–10 års erfarenhet
- Djurhälsopersonal: 10+ års erfarenhet
- Djurägare: 0–10 års ägande
- Djurägare: 10+ års ägande

Vilket djurslag gällde besöket?

- Hund
- Katt

Hur gammalt är djuret?

- 1–3 år
- 4–9 år
- 10+ år

Hur stressat upplevdes djuret? Skala 1–5

- 1 = inte alls
- 2 = låg grad
- 3 = till viss grad
- 4 = hög grad
- 5 = mycket hög grad

Vilka tecken på stress observerade du under besöket?

- Inga tecken på stress
  - Stel kroppshållning
  - Slickar sig runt munnen
  - Hjässar/flåsar
  - Öronen bakåt/platt
  - Gömmer sig/håller sig undan
  - Försöker fly
  - Rastlös
  - Kurar ihop sig/svansen mellan benen
  - Agerar utåt/rivs/bits
  - Annat: _____
-

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

Föreliggande arbete ska publiceras med 12 månaders fördröjning av fulltexten (tillfälligt läsningsembargo). Därefter ger jag/vi härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

JA, jag, Emiranzia Barlari Olsson har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

JA, jag, Isa Edfors har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

NEJ, jag, Emiranzia Barlari Olsson ger inte min tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

NEJ, jag, Isa Edfors ger inte min tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.